

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. V. Potestas Judiciaria Summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

§. V.

POTESTAS JUDICIARIA SUMMI PONTIFICIS.

SUMMARIA.

1. Quid sit Jurisdictio ecclesiastica summa, & diversa acceptio recensetur. 2. Desinitur. 3. Forum quid significet? 4. Describitur. 5. Quid sit forum internum. 6. Forum competens quodnam dicatur. 7. Curia Romana est forum competens & commune omnium Christianorum. 8. Ubi dicatur esse curia Romana? 9. Ad curiam Romanam omnes causa etiam in prima instantia possunt deferri. 10. An curia Romana possit causas

incepto jam judicio ab inferioribus prelati avocare & quando? 11. Quas causas non ecclesiasticas nec spirituales Pontifex ad suum forum trahere possit. 12. Persona miserabiles quam dicantur? 13. An persona miserabilis dici possit, etiam si sit dives? 14. Practicè quid obtineat circa causas miserabilium personarum? 15. Quando agitur de peccato & pro foro conscientie an recurri possit ad summum Pontificem.

Potestatem legislativam, dispensativam, beneficiorum & dignitatum collativam, rerum temporalium ecclesiasticarum gubernativam, vel protegit vel læsam vindicat potestas judiciaria sive jurisdictio.

1. Quares 1. Quid est jurisdictio Ecclesiastica summa?

Jurisdictio summa ecclesiastica sibi distincta nomina tum in sacris litteris, tum in scriptis SS. Patrum, tum in sacris Canonibus vindicat; primò in Evang. S. Mathæi c. 16. nuncupatur potestas clavium, utpote facultate claudendi & referandi fores beatæ æternitatis instructa quo pertinent textus in c. 2. & seqq. dist. 21. c. 6. c. 20. caus. 24. quest. 1. Secundò dicitur primatus

Petri, eo quod Petro Apostolorum primo ac Principi in cit. textu Mathæi primitus collata, ac in successoribus ejus ad moderna usque tempora fuerit continuata, de qua acceptione & primatu Pontificis supra *dissert. 1.* dictum est.

Tertio nominatur officium pastorale ex illo Joan. 21. *Pasce oves meas*, quia fideles velut emptæ ac pretioso Christi sanguine ex faucibus infernalibus ereptæ oviculæ ab eo, qui summâ in Ecclesia jurisdictione fulget, & pascendi & protegendi sunt; de officio pastoris universalis etiam hætenus est dictum.

Quarto appellatur Vicariatus Christi, cum enim non proprio sed Christi nomine potestas ligandi atque solvendi Ecclesiæ sit relicta,

Q

licta, rectè Vicariatus Christi summa in Ecclesia potestas nuncupatur, juxta textus in c. 2. & duobus seqq. de translatione Episc. c. 13. de judic. c. 13. v. is vero, qui filii sint legit. prope finem. de Vicariatu Christi etiam haec tenus dictum.

Summa jurisdictio dupliciter potest accipi 1. pro potestate regendi Ecclesiam, secundò pro facultate jus dicendi; priori modo nihil est aliud, quam absoluta & illimitata potestas dirigendi actiones fidelium in finem supernaturalem. Huc pertinet potestas legislativa, de qua §. 1. Potestas dispensativa, de qua §. 2. Potestas collativa beneficiorum & dignitatum, de qua §. 3. Potestas circa res temporales Ecclesiarum, de qua §. 4. dissertat. present. dictum est.

2. Posteriori modo accepta jurisdictio describi potest, quod sit absoluta & illimitata potestas jus de causis fidelium dicendi ad supernaturalem illorum felicitatem. dixi *illimitata*, quod non ita intelligendum est, quasi Pontifex naturalis aut divinæ legis tramites excedere posset, hac enim lege inferior est Papa, sed quod limites & fines legum humanarum, quibus circumscribatur, neutiquam patitur.

Dixi *in finem & felicitatem supernaturalem*, hocque intimum & internum discerniculum est, quo jurisdictio ecclesiastica discernatur à politica, cum illa scopum spiritualis & supernaturalis beatitudinis,

ista centrum naturalis & politicae felicitatis intendat & attendat.

Quæres 2. *An summus Pontifex sit iudex ordinarius & immediatus omnium Christi fidelium?*

Nota 1. Forum seu forus (utraque enim terminatio apud AA. probatos invenitur) vel à fando dicitur, quia in foro fari solemus, vel à foraneo rege, qui primus legem Græcis dedisse fertur ab Isidoro in c. forus 10 de V. S. vel à *lyforas*, quia in forum quasi foras merces è domibus venales in & afferuntur, Gonzalez in c. quanto 3. n. 7. de foro compet. Forum nomen homonymum est, ac primo denotat locum negotiationis, contractuum & nundinarum l. 6. ff. de Procurat. l. 83. §. 5. ff. de V. O. 2. Locum in quo spectacula exhibentur, Cicero orat. 9. in Verrem. 3. Locum è quo spectacula videntur, Mynsinger apud Millerum ad Struv. Exercit. 9. thes. 13. 4. Locum in quo lites & negotia controversa ventilantur, in hac quarta & propria significatione forum aliquando vocatur auditorium l. 40. in princ. ff. de reb. credit. l. 54. §. 1. ff. de re judic. Novell. 82. c. 11. §. 1. aliquando audientia. l. 25. in princ. de Episc. & Cleric. rubr. & l. 1. c. de Episcopali audientia, aliquando jus l. penult. ff. de J. & J. aliquando tribunal competens l. 35. §. 2. ff. de Procurat.

Forum describitur communiter, 4 quod sit locus, in quo controversiæ judiciales discutuntur, seu quod sit locus exercendarum litium, ut loquitur

loquitur D. Ifidorus *in cit. c. 10. de V. S.* seu ut differit Cujacius, quod sit locus publicus, in quo jus dicitur seu vindicatur.

5 Forum dividitur 1. in internum & externum. Internum dicitur, in quo remotis arbitris, quilibet sibi ipsi accusator, reus, testis, advocatus & iudex est. Externum est, in quo causæ contentiosæ jurisdictionis à personis numericè distinctis ventilantur.

6 Forum dividitur 2. in competens & incompetens. Competens est, in quo reus conveniri potest, aut debet. Incompetens est, in quo reus conveniri nec potest nec debet, etsi enim singuli iudices jurisdictione instructi, sua habeant tribunalia, suumque forum, plerumque tamen ad certas causas vel personas sic restrictum est, adeo ut personæ quamplurimæ, etsi reæ sint, ibidem conveniri aut non possint, aut non debeant. Erit igitur ibi forum competens, ubi reus, contra quem actor experitur, conveniri potest, aut debet.

7 Resp. 1. Curia Romana est forum commune universim omnibus, ubi & Clerici & Laici in causis ecclesiasticis & spiritualibus conveniri possunt. Roma siquidem in spiritualibus est omnium *Mater & Magistra c. ult. de foro compet.*

8 Porro Curia Romana ibi esse censetur, ubi est Papa cum cancellaria & tribunalibus ac officialibus suis, quos ad regimen Ecclesiæ

adhibet, ut notat Covarruv. *pract. quest. c. 4. n. 10.* ubi ita intelligit dictum Innocent. & Panormit. *in c. 4. de jurejur.* quod ubi Papa est, ibi Roma & curia fit, si nimirum ibi sit Papa cum suis auditoriis &c. & posse esse curiam, ubi Papa non est, & vicissim Papam sine curia, tradit Navar. *in tract. de datis & promissis notab. 17. num. 29.* Veluti Camera Wezlariensis est curia Imperatoris, licet Imperator Wezlarix habitare non soleat, & facit textus *in Clement. ne Romani. 2. §. sane de Elect.* unde quidam inferunt, si Papa ex urbe Romana aliorsum ultra duas diastas discesserit, relicta Romæ cancellariâ, officiis ac auditoribus, tunc Romæ solum dici curiam Romanam existere. alii tamen ajunt Paulum III. cum ad colloquium cum Carolo V. Imperatore & Francisco I. rege Gallix proficisceretur, declarasse, eorum qui suam sanctitatem sequerentur, & eorum, qui in urbe remanerent, unam tantum Romanam curiam & non duas existere, hic scilicet, ubi est Papa, censei curiam in capite & ibi in corpore, quæ constitutio in Bullario refertur inter ejusdem Pauli III. constitutiones 36.

Curia Romana igitur sive Roma, hic non intelligitur de muris, parietibus aut ædificiis urbis, sed ibi erit Roma, ubi Pontifex cum suis dicasteriis degit, sicut olim ibi censebatur esse Roma, ubi Romanus fuerat Imperator, sic etiam

Q₂

Vejis

Vejis aliquando fuisse Romam ca-
nit Lucanus:

-- *Vejos habitante Camillo
illic Roma fuit.*

similiter etiam Romam nonnun-
quam in Gallis fuisse dicitur, quan-
do Pontifex residebat Avenione.

9 Resp. 2. Curia Romana adeo est
forum competens commune om-
nium Christianorum totius orbis,
ut summus Pontifex singulorum
causas etiam *in prima instantia* va-
leat decidere. *c. cuncta per mundum.*
17. & *can. fin. caus. 9. quest. 3.* & pro-
inde non immerito ordinarius or-
dinariorum nuncupetur.

Romæ in tantum est forum com-
petens quoad causas ecclesiasticas
vel cum his connexas, ut eas Pon-
tífex ab inferiore iudice possit avo-
care, est autem evocatio vel avo-
catio nil aliud, quam litis penden-
tis coram inferiore ad superiorem,
à quo potestatem iudicandi acce-
pit, citra appellationem facta trans-
latio in eo statu, in quo apud
inferiorem reperitur; textus & DD.
in *cap. nostrum 56. de appellat. l. 58. ff.*
de iudic. & hæc avocatio causarum
obtinet respectu omnium inferiorum,
Archi Episcoporum caterorum-
que Prælatorum.

Regulariter tamen non solet Pa-
pa se immiscere in causis ad ordi-
narios pertinentibus, quamquam
enim sit ordinarius singulorum,
nec ulli fas sit illius forum decli-
nare. *d. c. cuncta per mundum. caus. 9.*
quest. 3. tamen causas ab ordinariis
locorum ad se non trahit nec avo-

cat, sine rationabili causa. *c. per
principalem caus. 9. q. 3.* unde à Tri-
dent. Synodo providè cautum est,
ut causæ omnes ad forum ecclesia-
sticum quomodolibet pertinen-
tes coram ordinariis locorum in
prima instantia cognoscantur &
terminentur, & si quas Romanus
Pontifex ex urgenti rationabilique
causa duxerit committendas aut
avocandas, id fiat per speciale re-
scriptum signaturæ, sanctitatis ma-
nu subscribendum, ut in decreto
cap. 20. Sess. 24.

Quæres 3. *Quas causas non ecclesi-
asticas nec spirituales Pontifex ad suum
forum trahere possit?*

Resp. 1. Summus Pontifex ad se
avocat causas miserabilium perso-
narum, Fagnanus *in c. ex parte n. 2.*
de foro compet. & c. significantibus
n. 60. de officio iud. deleg. Abbas in
d. c. licet. n. 7. de foro compet. & in c. 1.
§. 1. in 1. notab. ne Cleric. vel Monach.
Bartolus *in Extravag. ad reprimendum*
in verb. denunciationem n. 9. Paulus
de Castro *lib. 1. Consil. 350. queritur*
an Laicus ve. s. quartus casus.

Prob. ex *c. significantibus de officio*
iud. deleg. c. super quibusdam in fin. de
verb. signific. ibi: item viduis, pupillis,
orphanis & personis miserabilibus tenean-
ris in iudicio ecclesiastico respondere;
habent igitur hæ personæ electio-
nem fori, & possunt adversarios
suos convenire etiam in curia Ro-
mana, præsertim si illorum poten-
tiam perhorrescant, & hæc est una
ex causis, quæ juxta Canonicas
sanctiones in curia sunt tractandæ
ad

ad præscriptum concilii Tridentini
verf. ab his excipiantur cause. Sess. 24.

Prob. 2. per c. ex parte 15. de foro
compet. ubi vidua regina Angliæ
authoritate Honorii III. apud judi-
cem delegatum convenit detento-
rem cujusdam castri dotalitii. Ex
quo vides quod Pontifex causas
merè profanas personarum laica-
rum sed miserabilium ad se possit
avocare à foro sæculari.

12 Porro quænam personæ dicantur
miserabiles in specie, Bartolus &
Baldus in l. unic. in fin. C. quando
Imperator. inter pupill. & vid. con-
cludunt esse relinquendum arbi-
trio judicis. Sed hoc dictum li-
mitant DD. ut non procedat
in illis casibus, in quibus in
jure expressum est, quod aliqua
persona sit miserabilis. Covarruv.
pract. quest. c. 6. n. 3. in fin. in his
enim, quæ sunt jure determinata,
judicis arbitrium non intrat. c. fin.
de transact. l. 1. §. ait prætor. ff. de jure
delib.

In genere igitur dicuntur perso-
næ miserabiles, quibus natura mo-
vemur ad miserendum propter for-
tunæ injuriam. l. unic. §. quod si pu-
pilli. C. quando Imperat. inter pupill. &
vid. & dicuntur miserabiles, quia
propter miseriam, in qua sunt con-
stituti, sunt misericordia digni,
c. licet de censib. can. omnis. caus. 7.
quest. 1.

In specie habentur in jure mise-
rabiles viduæ, pupilli & orphani.
d. l. un. C. quando Imperat. c. 1. & 2.

dist. 87. c. super quibusdam. §. cum
autem de V. S. & dicitur vidua, non
tantum cujus maritus mortuus est,
c. vidua dist. 34. sed etiam quæ ma-
ritum non habuit l. malum. §. vidu-
am. ff. de V. S. in materia igitur
larga & favorabili vidua dicitur
(licet improprie) etiam quæ virum
non habuit. Felinus in c. significan-
tibus n. 8. de officio jud. deleg. verum
& illa, quæ maritum habet inuti-
lem, vel ad perpetuum carcerem
damnatum aut proscriptum, dicitur
vidua & miserabilis persona.
Baldus in l. fin. ibi in fin. ff. de plagiar.
Felin. loc. cit. n. 8. pupilli dicuntur,
qui sunt impuberes & extra patriam
potestatem vel morte vel emanci-
patione l. pupillus. ff. de V. S. orpha-
nus autem dicitur impubes, qui
parentibus orbatus est. Rebuff. in
comment. ad constitut. reg. Galliar. tom. 1.
in tit. de sentent. provis. 2. Personæ
miserabiles dicuntur peregrini, in
ordine ad res, quas secum ferunt,
& injurias quas patiuntur, & con-
tractus in ipsa peregrinatione ini-
tos. c. si quis Romipetas & c. seqq.
caus. 24. quest. 3. 3. Huc referuntur
Senes c. 1. dist. 87. 4. Cæci, muti
lati membris, leprosi, captivi, de-
biles, furiosi, diutino morbo fati-
gati d. c. licet de cens. c. cum percussio.
caus. 7. quest. 1. c. 1. de restit. spoliat.
l. iudices de Episcop. aud. d. l. un. C.
quando Imperator. 5. Expositi can-
ult. dist. 87. præter has personas ta-
men veniunt & alix, si in eis qua-
litas concurrat, quæ moveat ad
habendam de eis misericordiam, ut
Q3 notat

notat Fagnanus *in cap. significantibus n. 33. de officio judic. deleg.*

13 An vero hæ personæ modò recensitæ dicendæ sint miserabiles, etsi sint divites? in dubium vocant AA. affirmativa tenenda est cum Rebuff. *cit. tit. de sentent. provis. art. 3. Rolland à Valle lib. 1. consil. 76. n. 44. Covarruv. pract. quest. c. 7. n. 2. Fagnan. loc. cit. n. 48.* aliisque ab eo relatis, qui hanc assertionem dicunt practicè servari.

Ratio 1. quia *in cit. cap. ex parte. de foro compet.* Vidua Regina, adeoque non pauper, gaudebat protectione Ecclesiæ. 2. S. scriptura canones & leges de pupillis & viduis loquuntur generaliter & indistinctè nec considerant nisi viduitatem ipsam & pupillarem ætatem, ergo non est constituenda differentia, an pauperes sint vel divites. *c. si Romanorum dist. 19.* quod suadetur exemplo alimentorum, quæ sunt privilegiata, etiamsi relinquuntur diviti, quia attenditur, quid sint alimenta ipsa, etiamsi relinquuntur diviti, non autem attenditur, cui relinquuntur, ut est textus *in l. cum hi §. nihil ff. de transact.* similiter dos dicitur causa pia *l. cum his §. si mulier. ff. de condiç. indeb.* & tamen non fit differentia, an detur pauperi vel diviti; sic igitur in proposito non paupertas vel divitiæ, sed conditio ipsa pupillaris ætatis & viduitas inspicitur, quia tales solent communiter opprimi. *can. regum. caus. 23. quest. 5. c. 1. & 2. dist. 87.* Denique Concilium Tridentinum

c. 1. in princ. sess. 23. dicit: præcepto divino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, pauperum aliarumque personarum miserabilium curam paternam gerere, ergo quoad protectionem & defensionem Ecclesiæ miserabiles personæ censentur, etiam non pauperes, & pari passu ambulat cum pauperibus; nam lis aliarum: importat diversitatem in substantia & identitatem in qualitate *l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. & Baldus in l. filia dotem. in 1. opposicione. C. de Collat.* denique cæcus dicitur persona miserabilis *c. licet de cens. ibi: inhumanum est nimis, nec non misereri,* & tamen ille cæcus non erat pauper.

Corollarium quamvis assertio 14 nostra sistendo in puncto juris simpliciter sit accipienda, nihilominus practicè tunc demum obtinere putem, si iudex sæcularis & ordinarius negligat justitiam administrare, adeoque in casu neglectæ aut protractæ justitiæ. Ita de stylo judiciorum & consuetudine testatur Covarruv. *pract. quest. c. 6. n. 1.* & tunc non per viam appellationis (quia appellatio gradatim interponi debet, *c. anteriorum. caus. 2. quest. 6.*) sed per viam simplicis querelæ erit procedendum. *can. libertas. §. libertis, dist. 87.*

Resp. 2. Quando agitur de peccato & foro conscientiæ, non tam via actionis quam denunciacionis Evangelicæ seu Canonicæ, veluti læsione ultra dimidium, in pactis

paſtis nudis, in actionibus ex delicto rei perſecutoris recurri poteſt ad ſummum Pontificem. Ratio, cum Eccleſia principaliter reſpiciat fo-

rum animæ, poteſt iudicare de omni peccato, ut dicitur in cap. 13. de iudic. & colligitur ex c. ult. de ſepult. c. 5. de raptor.

§. VI.

IMPERIUM MERUM ECCLESIASTICUM SUMMI PONTIFICIS.

SUMMARI A.

1. Merum imperium unde dicatur?
2. Definitio eius adſtruitur & explicatur.
3. Imperium merum aliud eſt eccleſiaſticum aliud ſeculare.
4. Diviſio hæc impugnatur à Zæſio.
5. Imperium merum eccleſiaſticum ſummi Pontificis comparatur cum Imperio mero Prelatorum inferiorum.
6. Censura quid nominis.
7. Definitur.
8. Objectum cenſuræ ſunt bona ſpiritualia.
9. Cenſura regulariter non fertur in perpetuum.
10. Cenſuris eccleſiaſticis ſubjiciuntur ſoli baptizati.
11. Mortui nequeunt affici cenſura v. gr. excommunicari.
12. Ponuntur objectiones.
13. Quanam delicta ſubjiciantur cenſuræ eccleſiaſtica.
14. Ex parte delinquentis requiritur contumacia.
15. Quinam poſſint ferre cenſuras?
16. Quorum bonorum ſpiritualium uſus auferatur cenſura.
17. Cenſura eccleſiaſtica eſt triplex.
18. Quid ſit excommunicatio?
19. Anathema & excommunicatio an differant?
20. Excommunicatio major & minor quanam dicantur?
21. Bannum Pontificium ſive ex-
- communicatio quid operetur.
22. Quibus caſibus liceat communicare cum excommunicato?
23. Pro excommunicatis non licet publice orare.
24. Definitur ſuſpenſio.
25. Ejus diviſio adſtruitur.
26. Interdictum explicatur.
27. Interdictum locale & personale quæ dicantur?
28. Quibus caſibus ipſo jure incurrat interdictum?
29. Quid operetur interdictum?
30. Quanam ſacramenta poſſint adminiſtrari tempore interdicti?
31. An tempore interdicti poſſit celebrari matrimonium?
32. Ponitur objectio.
33. An benedictiones nuptiales poſſint intervenire?
34. An tempore interdicti concedatur ſepultura eccleſiaſtica?
35. Pœna ſtatute in violantes interdictum recensentur.
36. Interdictum ingreſſus in Eccleſiam quomodo differat ab interdicto personali.
37. Ceſſatio à divinis quid ſit?
38. Quis abſolvere poſſit à cenſuris?
39. Pœna eccleſiaſtica temporales quanam ſint?
40. Depoſitio quid ſit?
41. Deſcribitur quid ſit degradatio.

Merum